

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนา
คุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาบี) ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก
จังหวัดปัตตานี*

PROMOTION OF BUDDHIST PRINCIPLES THAT APPEAR IN THE
DASAJATAKA FOR THE IMPROVEMENT OF THE QUALITY OF LIFE
BAN KHU(YABI) COMMUNITY, YABISUBDISTRICT, NONG CHIK
DISTRICT, PATTANI PROVINCE

พระปรกณเกียรติ พลวุฑฒ (เรืองพุ่ม)

Phra Pakornkiat Phlawuttho (Rueangphum)

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช

Master of Buddhism Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

Corresponding Author's Email: Pakornkiat110563@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 มีนาคม 2569; วันแก้ไขบทความ 24 มีนาคม 2569; วันตอบรับบทความ : 26 มีนาคม 2569

Received 9 March 2026; Revised 24 March 2569; Accepted 26 March 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านคู(ยาบี) ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี 2) ศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก 3) ส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาบี) ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยจะสำรวจและเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลและ

Citation:

* พระปรกณเกียรติ พลวุฑฒ (เรืองพุ่ม). (2569). การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาบี) ตำบลยาบี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 4(2), 792-807.

Phra Pakornkiat Phlawuttho (Rueangphum). (2026). Promotion Of Buddhist Principles That Appear In The Dasajataka For The Improvement Of The Quality Of Life Ban Khu(Yabi) Community, Yabisubdistrict, Nong Chik District, Pattani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 4(2), 792-807.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สรุปผล โดยนำข้อมูลจากที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ ประมวลผล สรุปผล และนำเสนอในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นสามารถดำรงชีวิตพึ่งพาตนเองได้และสร้างชุมชนให้เกิดความสุข ความมั่นคง 2) หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก คือ เรื่องราวหรือชาดกสิบชาติของพระโพธิสัตว์ ในที่นี้ศึกษาการบำเพ็ญบารมี หลักทาน หลักศีล หลักความเพียร และหลักปัญญา เป็นแนวทางและแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 3) การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยศึกษาการส่งเสริมหลักทาน หลักศีล หลักความเพียรและหลักปัญญา ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ช่วยปลูกฝังให้คนรู้จักการให้ ช่วยให้คนควบคุมตนเอง มีระเบียบวินัย และช่วยให้คนมีความรู้ความเข้าใจในเหตุผล คิดอย่างรอบคอบ และตัดสินใจได้ถูกต้อง เพื่อสร้างความรักความสามัคคีในชุมชนและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

คำสำคัญ: การส่งเสริม, หลักพุทธธรรม, ทศชาติชาดก, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

Abstract

The objectives of this research paper are to 1) study the concept of improving the quality of life of the community of Ban Khu, Yabi Sub-district, Nong Chik District, Pattani Province 2) study the Buddhist principles that appear in the dasajataka 3) Promotion of buddhist principles that appear in the Dasajataka for the improvement of the quality of life of ban khu(yabi) community, yabi sub-district, nong chik district, pattani province. It is qualitative research in which data was collected by in-depth interview. In terms of data analysis and conclusion, obtained data were analyzed, synthesized, concluded, and presented in the form of descriptive way.

Findings were as follows: 1) The concept of improving the quality of life is to improve the people's well-being, be able to live a self-reliant life, and build a happy community security. 2) Dasajataka is the story or the ten nations of the

bodhisattva. Here, the emphasis is on the cultivation of nobility, the principle of Dana, Sila, Effort and Wisdom model for living according to the principles of Buddhism. 3) Promotion of Buddhist principles that appear in the Dasajataka for the improvement of the quality of life of ban khu(yabi) community, yabi sub-district, nong chik district, pattani province. By studying the promotion of the principles of principle of Dana, Sila, Effort and Wisdom. This is an important guideline for improving the quality of life. It helps instill in people the knowledge of giving and helps people control themselves, and have discipline. It also helps people to have knowledge and understanding of reason, to think carefully, and to make correct decisions to create love and unity in the community and live together peacefully.

Keywords: Promotion, Buddhist Principles, Dasajataka, Improvement of the Quality of life

บทนำ

สังคมยุคในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในเชิงบวก และเชิงลบสังคมในยุคใหม่มีการพัฒนามาตรการเพื่อส่งเสริมสิทธิและความเท่าเทียมกันในหลายด้านการพัฒนาของอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีมีผลทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมต่อกันได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วทั่วโลก การสื่อสารแบบออนไลน์เป็นส่วนสำคัญของชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการทำงาน การเรียน หรือการติดต่อสื่อสารกับครอบครัวและเพื่อนแม้ว่าการเข้าถึงข้อมูลและการติดต่อสื่อสารจะทำให้โลกมีความเชื่อมโยงมากขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาการแบ่งแยกทางสังคมเกิดความท้าทายด้านการแยกแยะระหว่างชีวิตการทำงานมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างครอบครัวและวิถีชีวิต สังคมยุคใหม่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายที่สำคัญ การพัฒนาเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคม

ชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี นับว่าได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุคปัจจุบันซึ่งสร้างปัญหาหลายประการในด้านต่าง ๆ ทั้งใน

เรื่องของความแตกต่างในชนชั้น ความเสื่อมโทรมของค่านิยมดั้งเดิม การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด รวมถึงปัญหาความตระหนี่ ความเกียจคร้านและความเชื่อแบบมงาย จะเห็นได้จากความเหลื่อมล้ำระหว่างผู้ที่มีทรัพยากรและผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ซึ่งสามารถนำไปสู่ปัญหาความยากจน การว่างงาน การหลงผิดและการขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองบางครั้งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างค่านิยมดั้งเดิมและค่านิยมใหม่ที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างอาจทำให้เกิดความตึงเครียดในสังคมส่งผลต่อสุขภาพจิตของคนในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและคนทำงานที่ต้องเผชิญกับการแข่งขันสูงและความกดดัน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่สังคมต้องหาทางแก้ไขและปรับตัวเพื่อให้สามารถสร้างสังคมที่มีความยั่งยืน

ทศชาติชาดก หรือ สิบชาติของพระโพธิสัตว์ เป็นเรื่องราวในพระพุทธศาสนาที่แสดงถึงการปฏิบัติและการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมเพื่อบรรลุถึงความเป็นพระพุทธเจ้า ซึ่งประกอบไปด้วยเรื่องราวของพระโพธิสัตว์ที่ได้ทดสอบความเสียสละและความมีสติในหลาย ๆ ด้าน นับว่าเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพทั้งด้านการเสียสละในชีวิตประจำวันไม่จำเป็นต้องถึงขั้นยอมตายหรือให้ทรัพย์สินทั้งหมด แต่สามารถทำได้ในรูปแบบของการแบ่งปันความช่วยเหลือ และการแบ่งปันความสุขให้แก่ผู้อื่น การทำความดีและช่วยเหลือผู้อื่นจะทำให้เกิดความสงบในใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม คุณค่าหลักพุทธธรรมในทศชาติชาดกสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการฝึกฝนคุณธรรมต่าง ๆ เช่น ความเสียสละ ความอดทน เมตตา และการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เรามีชีวิตที่ดี มีความสงบสุขในใจ และสามารถสร้างสังคมที่มีความสุขได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี” ซึ่งจะสามารถเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคมชุมชนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก

3. เพื่อส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู (ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี

การทบทวนวรรณกรรม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต) กล่าวว่า การพัฒนาคนด้วยความต้องการ เป็นกระบวนการฝึกฝนอบรมสั่งสอนโดยการปลูกฝังความต้องการที่เรียกว่า ฉันทะ ขึ้นมาเป็นพลังชักจูงการกระทำ และนำชีวิตไปสู่จุดหมายที่ตั้งงาม ซึ่งอำนวยผลประโยชน์สุขที่แท้จริง ทั้งแก่ชีวิตเองและแก่โลกรวมทั้งสิ่งแวดล้อม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2555)

พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย กล่าวไว้ว่า ชาดก คือ หนึ่งในคัมภีร์ขุททกนิกาย อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 27 และ 28 ซึ่งมหานิบาตชาดก อยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่ 28 เป็นหมวดใหญ่มีความยาวของเนื้อหา 100 คาถาขึ้นไป มี 10 ชาดก เรียกว่า “ทศชาติชาดก” โดยเป็น 10 ชาดกสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ที่กำลังบำเพ็ญเพียรสร้างสมบารมีอยู่ เพื่อที่ในชาติสุดท้ายจะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า โดยในทศชาติชาดกนั้นมีหลักธรรมของบารมี 10 ทศ คือ ธรรมที่ทำให้ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า (ช.ช.ม. 28/2/8) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของพุทธธรรมว่า พุทธธรรมเป็นคำสั่งสอนที่มุ่งสำหรับคนทุกประเภททั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ โดยมีลักษณะแสดงหลักความจริงสายกลางและแสดงข้อปฏิบัติสายกลาง (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546)

พระมหาปิยะ วิชชาปิโย (พฤกษ์วัน) ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์หลักธรรมในทศชาติชาดกที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหารกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า 1) เตมียชาดก พบหลักธรรม คือ การไม่ประทุษร้ายมิตรว่าเป็นมงคล หลักของไตรลักษณ์ รวมถึงคุณของการออกจากกาม อันจะนำไปสู่การบำเพ็ญเนกขัมมบารมี 2) มหาชนกชาดก พบหลักธรรมเรื่องของการวิริยะ คือ ความเพียรอันประกอบด้วยปัญญาเป็นหลัก 3) สุวรรณสามชาดก พบหลักธรรมเรื่องการบำเพ็ญเมตตาบารมี และความกตัญญู 4) เนมิราชชาดก พบหลักธรรมเรื่องอริชฎานบารมี ที่ต้องอาศัยทาน ศีล สัจจะ และการฝึกอินทรีย์ คำสอนเรื่องกรรมและผลของกรรม 5) มโหสถชาดก พบหลักธรรมเรื่องการบำเพ็ญปัญญาบารมี ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ข้อเสียของการคบคนพาลและข้อดีของการคบบัณฑิต 6) ภูริทัตตชาดก พบหลักธรรมเรื่องการบำเพ็ญศีลบารมี ทานบารมี และการประทุษร้ายมิตร 7) จันทกุมารชาดก พบหลักธรรมคือขันติบารมี และความกตัญญูกตเวทิตะ 8) มหานารทกัสสปชาดก พบหลักธรรม

สองด้านคือ ธรรมและอธรรม เป็นต้น 9) วิธูปัณชิตชาดก พบหลักธรรมคือสังขจามีหลักธรรมอันสมควรแก่บุคคลต่างๆ มีทศพิธราชธรรม เป็นต้น 10) เวสสันดรชาดก พบหลักธรรมเรื่องมหาทาน (พระมหาปิยะ วิชาปิโย (พฤษภาคม), 2565)

พระวินัย วิสุทธสาโร (เกษมสุข) ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์คุณค่าของหลักธรรมที่ปรากฏใน มหาเวสสันดรชาดก” ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าที่เกิดขึ้นมี 4 ทาง คือ คุณค่าด้านร่างกาย คุณค่าสุขภาพร่างกายของตนเอง ตลอดจนถึงรู้จักใช้ร่างกายของตนเองในทำความดี คุณค่าด้านจิตใจ หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์นั้น จะช่วยพัฒนาจิตใจให้มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น มีจิตใจที่เป็นกุศล เมื่อมีอารมณโลก โกรธ หลง ก็สามารถระงับได้ และมีเข้าใจในสังขธรรมของชีวิตดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท คุณค่าด้านสังคมหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างสงบ และคุณค่าด้านประเพณีและวัฒนธรรม ประเพณีและวัฒนธรรมของไทยส่วนใหญ่ มักจะมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยมีหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจในการประกอบพิธีกรรมจนก่อให้เกิดประเพณีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาขึ้น (พระวินัย วิสุทธสาโร (เกษมสุข), 2561) จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่าการศึกษาศึกษาหลักพุทธธรรมจากทศชาติชาดก มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของมนุษย์ในด้านความเสียสละ ความอดทน และความเมตตาเนื้อหาชาดกสะท้อนแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมเป็นสำคัญช่วยปลูกฝังจิตสำนึกในการทำมาดีและการรับผิดชอบต่อสังคมการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้อื่นเอื้อต่อการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีในสังคมชุมชนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการอยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารและศึกษาข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลสำคัญในชุมชน มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ข้อมูลจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2539

2) ข้อมูลitudyภูมิ ได้แก่ หนังสือ เอกสาร วารสาร วิทยานิพนธ์ บทความ และงานวิชาการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา รวมถึงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อถือได้

3) ศึกษาข้อมูลภาคสนาม จะใช้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลสำคัญในชุมชนที่ต้องการสัมภาษณ์/ผู้ให้ข้อมูล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ตัวแทนพระภิกษุ 3 พรรษาขึ้นไป 3 รูป ตัวแทนผู้นำชุมชน 3 คน ตัวแทนคณะกรรมการชุมชน 3 คน ตัวแทนประชาชน 11 คน รวมจำนวน 20 รูป/คน

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1) รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิและจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลสำคัญในชุมชน

2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

3) สรุป อภิปรายผล และแสดงข้อเสนอแนะ

4) จัดทำเป็นเล่มวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยการพัฒนา หมายถึง กระบวนการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยกระดับสิ่งต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา หรือคุณภาพชีวิตของบุคคลและชุมชน การพัฒนาอาจเกิดขึ้นในระดับบุคคล เช่น การเรียนรู้ การฝึกทักษะ หรือการเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้น รวมถึงในระดับสังคม โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ในระยะยาวและครอบคลุมทุกมิติของชีวิต การพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ การยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนมีสุขภาพดี มีการศึกษาที่เหมาะสม และมีอาชีพที่มั่นคงมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์รวมถึงมีสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตและการพัฒนาศักยภาพตนเองการพัฒนานี้ต้องครอบคลุมทั้งรายบุคคล ครอบครัว และชุมชนเพื่อให้เกิดความสุข ความมั่นคง และความยั่งยืนในสังคม แต่ในปัจจุบันชุมชนบ้านคู (ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี กำลังประสบปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต พอจะสรุปได้ดังนี้ 1) ปัญหาด้านความตระหนี่ 2) ปัญหาด้านความขัดแย้ง 3) ปัญหาด้านความเกียจคร้าน 4) ปัญหาด้านความมมงาย

2. หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดก คือ เรื่องราวหรือชาดกสิบชาติของพระโพธิสัตว์ที่ทรงบำเพ็ญบารมีในสิบภพชาติต่าง ๆ ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแต่ละชาติเป็นบทเรียนสอนคุณธรรม เช่น หลักทาน หลักศีล หลักความเพียร และหลักปัญญา ทศชาติชาดกจึงเป็นชุดเรื่องชาดกที่เน้นการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติสิบครั้งเรื่องราวเหล่านี้ใช้เป็นแนวทางและแบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 1) หลักทาน หมายถึง การให้ หรือ การบริจาค การให้ทาน คือ การบริจาคสิ่งของหรือช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นการแสดงความเมตตากรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่นการให้ทานช่วยขจัดความเห็นแก่ตัว ลดความโลภและความตระหนี่การให้ทานยังเป็นการกุศล ทำให้ใจผ่องใสและเป็นพื้นฐานของการเจริญทางธรรมในพระพุทธศาสนา การให้ทานถือเป็นการบารมีขั้นแรกที่น่าไปสู่ความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น การให้ทานจึงเป็นการฝึกฝนจิตใจให้มีความเมตตาและความสุขอย่างแท้จริง 2) หลักศีล คือ ข้อปฏิบัติในการควบคุมกายและวาจาให้เรียบร้อย ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นเป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตที่ดี ทั้งในทางโลกและทางธรรม ศีลช่วยให้จิตใจสงบ เกิดความละอายและเกรงกลัวต่อบาปการรักษาศีล เป็นการสร้างคุณธรรมและเป็นพื้นฐานของการเจริญปัญญาผู้ที่รักษาศีลจะมีจิตใจสะอาด เป็นที่รักของผู้อื่น และนำไปสู่ความพ้นทุกข์ในที่สุด 3) หลักความเพียร คือ ความมุ่งมั่นพยายามในการทำคุณดี ละความชั่ว และพัฒนาตนเองให้เจริญยิ่งขึ้นเป็นการฝึกจิตใจให้เข้มแข็ง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคหรือความล้มเหลว ผู้มีความเพียรจะสามารถพัฒนาตนทั้งในทางโลกและทางธรรมเป็นเครื่องหนุนให้เกิดสมาธิและปัญญา นำไปสู่ความสำเร็จและความพ้นทุกข์ ดังนั้น ความเพียรจึงเป็นพลังสำคัญในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติธรรม 4) หลักปัญญา คือ ความรู้ความเข้าใจถูกต้องในเรื่องความจริงของชีวิต ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นการเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่หลงยึดติดในความสุขหรือความทุกข์ ปัญญาช่วยให้สามารถแยกแยะดีชั่ว ถูกผิด และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล การพัฒนาปัญญาเกิดจากการฟังธรรม คิดพิจารณา และลงมือปฏิบัติจริงผู้มีปัญญาจะสามารถละความหลงผิด พ้นจากทุกข์ และนำตนสู่ความหลุดพ้น ดังนั้น ปัญญาจึงเป็นบารมีขั้นสูงสุดและเป็นเป้าหมายของการปฏิบัติธรรม

3. การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี โดยศึกษาการส่งเสริมหลักทาน หลักศีล หลักความเพียรและหลักปัญญา

การส่งเสริมหลักทานเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความตระหนี่ สามารถทำได้โดยการปลูกฝังจิตสำนึกแก่เด็กให้ตั้งแต่วัยเด็ก ผ่านการสอนให้รู้จักแบ่งปันสิ่งของหรือความช่วยเหลือแก่ผู้อื่นอย่างสม่ำเสมอ การจัดกิจกรรมจิตอาสา การบริจาคสิ่งของ หรือการสร้างโครงการตู้ปันสุข ล้วนเป็นวิธีที่ช่วยลดความยึดติดในทรัพย์สินและความเห็นแก่ตัว การสื่อสารถึงอานิสงส์ของการให้ทั้งทางโลกและทางธรรม จะทำให้ผู้คนเข้าใจว่าการให้เป็นการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น การฝึกให้เป็นประจำยังช่วยขจัดนิสัยตระหนี่ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่มีความสุข ความเมตตา และความสงบในจิตใจ การส่งเสริมหลักทานจึงไม่ใช่แค่การเสียสละภายนอก แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงภายในที่นำไปสู่ชีวิตที่สมดุลและมีคุณค่าอย่างแท้จริง

การส่งเสริมหลักศีลเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความขัดแย้ง คือ การนำหลักศีลมาใช้เป็นแนวทางควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ เพื่อลดความขัดแย้งในตนเองและสังคม เช่น การไม่พูดคำหยาบ ไม่โกหก ไม่ใช้ความรุนแรง และไม่เบียดเบียนผู้อื่น การปลูกฝังศีลตั้งแต่วัยเด็กจะช่วยให้เติบโตเป็นคนมีวินัยและรู้จักให้อภัย ในครอบครัวหากทุกคนยึดมั่นในศีล ความรุนแรงหรือทะเลาะกันจะลดลงอย่างชัดเจน ในระดับชุมชนและองค์กร หากมีศีลเป็นหลัก จะเกิดความไว้วางใจ ความซื่อสัตย์ และความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมศีลควบคู่กับการฝึกสติ ยังช่วยให้คนรู้เท่าทันอารมณ์ ไม่หลงตามความโกรธหรือความอยากเอาชนะ จึงสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจ ลดปัญหาความขัดแย้ง และสร้างสังคมที่มีความสุขได้อย่างยั่งยืน

การส่งเสริมหลักความเพียรเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความเกียจคร้าน คือ การกระตุ้นให้บุคคลมีความพยายามในการทำสิ่งที่ควรทำอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยเริ่มจากการปลูกฝังวินัยและการตั้งเป้าหมายในชีวิต ฝึกให้รู้จักแบ่งเวลา ทำงานตามลำดับความสำคัญ และไม่ผัดวันประกันพรุ่ง การใช้แบบอย่างของคนขยัน และการสร้างแรงจูงใจผ่านคำชม หรือรางวัลเล็กๆ ก็ช่วยเสริมความเพียรได้ นอกจากนี้ การฝึกสมาธิและสติจะช่วยควบคุมใจไม่ให้จมกับความเฉื่อยชา การสนับสนุนจากครอบครัว โรงเรียน หรือที่ทำงาน ก็มีบทบาทสำคัญในการลดความขี้เกียจ หากส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง บุคคลจะมีคุณภาพชีวิตที่มั่นคงก้าวหน้า และมีเป้าหมายชัดเจนในชีวิต

การส่งเสริมหลักปัญญาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านความมกมาย คือ การปลูกฝังให้บุคคลรู้จักใช้เหตุผล คิดวิเคราะห์ และตรวจสอบข้อมูลก่อนเชื่อสิ่งใด โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของความเชื่อผิดๆ หรือข่าวลวง การฝึกใช้ปัญญาช่วยให้สามารถแยกแยะได้ว่าอะไรคือความจริง อะไรคือเรื่องที่ไร้หลักฐาน นอกจากนี้ การส่งเสริมให้เรียนรู้ตลอดชีวิต ตั้งคำถาม และใช้วิทยาศาสตร์เป็นแนวทาง ยังช่วยพัฒนาทัศนคติที่มีต่อโลกอย่างมีสติ ไม่หลงมกมายในสิ่งที่ไม่

เหตุผล เมื่อบุคคลมีปัญหาในการดำเนินชีวิต ก็จะสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ ลดความเสี่ยงต่อการถูกหลอกลวง และมีคุณภาพชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัย และยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี”

ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี มีพื้นฐานมาจากการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน การเคารพในวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชน ผ่านกระบวนการพึ่งพาตนเอง การสนับสนุนอาชีพ การศึกษาตลอดชีวิต และการพัฒนาศักยภาพของคนในชุมชนให้สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างมีเหตุผล ส่งผลให้เกิดความมั่นคงทางรายได้ และสร้างสุขภาวะที่ดีทั้งทางกายและใจ อีกทั้งการรวมกลุ่มของชุมชน ยังช่วยเสริมสร้างพลังทางสังคม ทำให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือ การพัฒนาชุมชนโดยใช้ทุนทางสังคม วัฒนธรรม และศาสนาอย่างเหมาะสม จึงเป็นแนวทางที่ยั่งยืนในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนบ้านคู(ยาปี) อย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดชา บุญมาสุข ได้วิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน ต้องประกอบไปด้วย หลักโยนิโสมนสิการปรับวิถีคิดและมุมมองในการกำหนดรูปแบบพฤติกรรมที่สอดคล้องและเหมาะสมต่อการแก้ไขปัญหา รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (เดชา บุญมาสุข, 2559) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา วงศ์ชัยวัฒน์ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุ” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุ คือ การปฏิบัติตามหลักพุทธธรรมดังกล่าวในการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุทั้ง 4 ด้าน ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคมและครอบครัว และด้านปัญญา รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายเป็นประจำ พักผ่อนให้เพียงพอ ตรวจสุขภาพประจำปี เจ็บป่วยรีบรักษา เพื่อดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญา พึ่งพา

ตนเองได้อยู่อย่างพอเพียง ไม่ประมาทในการใช้จ่าย รู้จักการออมทรัพย์และการคบเพื่อน
กัลยาณมิตร (กันยา วงศ์ชัยวัฒน์, 2560)

หลักพุทธธรรม (ทาน ความเพียร ศีล และปัญญา) ที่ปรากฏในทศชาติชาดก ผู้วิจัย
สามารถนำมาอภิปรายได้ว่า หลักพุทธธรรมทั้ง 4 ประการนี้เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับ
คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม หลักทาน ช่วยส่งเสริมการแบ่งปัน ความ
เสียสละ และสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในชุมชน ลดความเห็นแก่ตัว หลักความ
เพียร กระตุ้นให้คนในชุมชนมีความมานะ ขยัน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทั้งในด้านการดำรงชีวิต
และการประกอบอาชีพ หลักศีล ช่วยควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบคุณธรรม ทำให้เกิดความ
สงบสุขและลดปัญหาความขัดแย้งในสังคม เช่น การไม่ลักทรัพย์ ไม่กล่าววาจาเท็จ และไม่
ประพฤตินิสิตทางเพศ หลักปัญญา ส่งเสริมให้คนรู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะดีชั่ว ถูกผิด มี
วิจ্ঞานญาณในการดำเนินชีวิต ไม่หลงเชื่อสิ่งงมงาย ทั้งหมดนี้หากได้รับการส่งเสริมอย่าง
ต่อเนื่อง จะก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีพุทธ
ธรรมเป็นหลักในการสร้างชีวิตที่ดี มีคุณภาพทั้งกาย ใจ และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ
สมจิตร พัยक्षा ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการให้ทานเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของพุทธศาสนิกชน
ในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้ทาน แบ่งออกเป็น ๒
ประเภท คือ (1) อามิสทาน การให้วัตถุ การให้ยกมอบแก่ผู้อื่นให้ของที่ควรให้แก่คนที่ควรให้
เพื่อประโยชน์แก่เขาสละให้เป็นสิ่งของของตนเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นสิ่งที่ให้ทรัพย์สิ่งของที่
มอบให้หรือแจกออกไป (2) ธรรมทาน การให้ธรรมเป็นทาน การให้คำแนะนำสั่งสอนผู้อื่นให้
ตั้งอยู่ในธรรมหรือกล่าวธรรม ให้ความรู้ความถูกต้องดีงาม คำสอนมุ่งเน้น ให้ปฏิบัติในทางที่
ถูกต้องโดยเฉพาะในทางพระพุทธศาสนา (สมจิตร พัยक्षा, 2561) อีกทั้ง วิทยา ทองดี และสุ
รพล พรหมกุล ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักศีล 5 ของบุคลากรทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ”
ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 ของบุคลากรทางการศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน สภาพการทำงาน
พบว่า บุคลากรทางการศึกษามีความปรองดองสมานฉันท์ ลดความขัดแย้ง ประกอบอาชีพ
สุจริต มีศีลธรรม มีสามัคคีธรรม และวัฒนธรรมที่ดี มีการเสริมสร้างความเข้าใจที่ดี มีความ
ซื่อสัตย์สุจริต ส่งผลให้มีสุขภาพอนามัยดี ทำให้มีความสุขและเกิดสันติสุข และมีข้อเสนอแนะ
การดำเนินชีวิตตามหลักศีล 5 คือ ควรส่งเสริมให้เกิดความเมตตากรุณาในจิตใจ ควรจัด
กิจกรรมสร้างสันติสุขในหน่วยงาน ส่งเสริมให้ทำบุญให้ทานหรือการไถ่ชีวิตสัตว์ ควรจัดกิจกรรม

สร้างจิตสำนึกในการประหยัด ควรฝึกปฏิบัติที่ชัดเจนในการใช้ทรัพย์สินส่วนกลาง ควรระมัดระวังเรื่องการปฏิบัติตนต่อเพศตรงข้ามในการปฏิบัติหน้าที่ ควรสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันควรแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จัดกิจกรรมออกกาลังกายเป็นประจำ จัดกิจกรรมลดอบายมุข (วิทยา ทองดี และสุรพล พรหมกุล, 2559) อีกทั้ง พระเฉลิม ธิรปัญญา (ดีเลิศ) ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาการพัฒนามนุษย์ตามหลักสัมมปปธาน 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาบุษย์ตามหลักสัมมปปธาน 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ (1) แนวทางการพัฒนาบุษย์ด้านสังวรปธาน เพียรระวังยับยั้งบาปที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น การทำฉันทะให้เกิด พยายาม ปรารภความเพียร ประคองจิตตั้งมั่น เพื่อไม่ให้อกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดไม่ให้เกิดขึ้น เป็นการสำรวมระวังเมื่อตาเห็นรูป หูได้ยินเสียง (2) แนวทางการพัฒนาบุษย์ด้านปหานปธาน จะมีสติควบคุมยับยั้งความประพฤติกี่ยวกับการประพฤติผิดในกาม โดยเห็นโทษจากการกระทำนั้น ไม่ปล่อยจิตใจให้มีความติดใจ หลงใหล หมกมุ่นไม่รู้เท่าทันเห็นโทษ (3) แนวทางการพัฒนาบุษย์ด้านภาวนาปธาน นั้น เป็นการพัฒนาสมาธิโดยตรง สมาธิย่อมมีผลโดยตรงคือ ให้มีความตั้งมั่นในการกระทำต่าง ๆ และเป็นความตั้งอยู่แห่งของความมีจิตที่แน่วแน่ ไม่หวั่นไหว โสเล โอนเอียง (4) แนวทางการพัฒนาบุษย์ด้านอนุรักษนาปธาน เมื่อเข้าใจเรื่องของความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นนั้นด้วยปัญญาซึ่งเกิดจากแนวทางการพัฒนาบุษย์ด้านอนุรักษนาปธานแล้ว จะเห็นโทษจากการกระทำนั้น เพราะรู้สาเหตุที่จะทำให้เกิดทุกข์ เมื่อรู้แล้วก็แสวงหาทางดับทุกข์ คือ การดำริออกจากสิ่งที่เป็นทุกข์ แล้วดำริแสวงหาไปสู่ความดับทุกข์คือ มรรค ซึ่งเป็นสิ่งเดียว ทางเดียว ที่จะสู่ความพ้นทุกข์ได้ และเมื่อเจริญหรือปฏิบัติตามอย่างเต็มที่จะไปสู่ทางสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ พระนิพพาน (พระเฉลิม ธิรปัญญา (ดีเลิศ), 2565) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสุทัศน์ จารุธมโม (เย็นใจ) ได้วิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท ก่อให้เกิดประโยชน์สุขในปัจจุบัน ได้แก่ มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงานประกอบอาชีพอันสุจริต เลือกลงเสนาสำเหนียกศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา ด้านการพัฒนาภายใน คือ การดำเนินชีวิตโดยวิถีทางที่เป็นไปตามธรรมดาแห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติมีความสำรวมระวัง ด้านการพัฒนาพฤติกรรม เป็นการพัฒนาในด้านของสัมมาวาจา สัมมากัมมันตะและสัมมาอาชีวะ เรียกว่าการพัฒนาพฤติกรรมภายในกรอบแห่งศีลด้านการพัฒนาจิต ทำให้มีจิตใจประณีตติงาม เป็นผู้มีสติ มีวิริยะมีความเบิกบาน มีความอิมใจ ประโยชน์สุขในอนาคต คือ ความมีชีวิตที่มีคุณค่า ได้ช่วยเหลือเพื่อน

มนุษย์เมื่อนึกขึ้นมาเมื่อใดจะเป็นความสุขลึกซึ้งที่อยู่ภายใน เนื่องจากเป็นคุณธรรมภายใน เกิดความเชื่อมั่นในคุณความดีส่งผลให้เกิดความสุขประณีตอยู่ในส่วนลึกภายใน ด้านประโยชน์สูงสุดเพื่อการบรรลุนิพพาน คือ มองสิ่งทั้งหลายตามสภาวะความเป็นจริง (พระสุทนต์ จารุธมโม (เย็นใจ), 2560)

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในทศชาติชาดกเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี ผู้วิจัยสามารถอภิปรายแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนได้ว่า การน้อมนำหลักธรรมในทศชาติชาดก คือ หลักทาน หลักความเพียร หลักศีล และหลักปัญญา มาส่งเสริมใช้ในวิถีชีวิตประจำวัน ช่วยให้ชุมชนเกิดความรัก ความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลักทานส่งเสริมให้เกิดการแบ่งปันและช่วยเหลือกันในชุมชน ศีลช่วยควบคุมพฤติกรรม ลดปัญหาความขัดแย้ง ส่วนความเพียรและความอดทนช่วยให้คนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค สร้างพลังใจในการพัฒนาตนและชุมชน ขณะที่ปัญญาทำให้คนรู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดีได้อย่างถูกต้อง สิ่งเหล่านี้เมื่อได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ชุมชนบ้านคู(ยาปี) มีความเข้มแข็งทั้งในด้านจิตใจ เศรษฐกิจ และสังคม ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืนตามหลักพุทธธรรมอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัย ปฐมพงศ์ บุชาบุตร ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์สุนทรียธรรมในทศชาติชาดกของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์ ขุททกนิกาย มหานิบาตชาดก” ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างเนื้อหาในทศชาติชาดกเป็นเรื่องราวที่มีอรรถรส และธรรมรสแฝงอยู่ในเนื้อหาซึ่งมีทั้งหมดถึง 10 เรื่อง เป็นเรื่องราวในอดีตชาติของพระพุทธเจ้าที่ยังทรงเป็นพระโพธิสัตว์อยู่ และเรื่องราวของบุคคลต่าง ๆ ที่เกิดร่วมกับพระโพธิสัตว์ในชาตินั้น ๆ ทศชาติชาดกเป็นความงามทางภาษา เนื้อหา และเป็นความงามทางสุนทรียธรรมอย่างแท้จริง (ปฐมพงศ์ บุชาบุตร, 2564) อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาปิยะ วิชชาปิโย (พฤกษวัน) ได้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์หลักธรรมในทศชาติชาดกที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์หลักธรรมในทศชาติชาดกที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) เตมิยชาดก พบหลักธรรมคือการไม่ประทุษร้ายมิตรว่าเป็นมงคลหลักของไตรลักษณ์ รวมถึงคุณของการออกจากกาม อันจะนำไปสู่การบำเพ็ญเนกขัมมบารมี 2) มหาชนกชาดก พบหลักธรรมเรื่องของวิริยะ คือความเพียรอันประกอบด้วยปัญญาเป็นหลัก 3) สุวรรณสามชาดก พบหลักธรรมเรื่องการบำเพ็ญเมตตาบารมี และความกตัญญู 4) เนมิราชชาดก พบหลักธรรมเรื่องอริชฐานบารมี ที่ต้องอาศัยทาน ศีล สัจจะ และการฝึกอินทรีย์ คำสอน

เรื่องกรรมและผลของกรรม 5) มโหสถชาดก พบหลักธรรมเรื่องการบำเพ็ญบุญญาบารมี ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ ข้อเสียของการคบคนพาลและข้อดีของการคบบัณฑิต 6) ฎริทัตตชาดก พบหลักธรรมเรื่องการบำเพ็ญศีลบารมี ทานบารมี และการประทุษร้ายมิตร 7) จันทกุมารชาดก พบหลักธรรมคือขันติบารมี และความกตัญญูกตเวที ผลของกรรม คือทำได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว 8) มหานารทกัศสพชาดก พบหลักธรรมสองด้านคือ ธรรมและอธรรม เป็นต้น 9) วิธูรบบัณฑิตชาดก พบหลักธรรมคือสัจจบารมี หลักธรรมอันสมควรแก่บุคคลต่างๆ มีทศพิธราชธรรม เป็นต้น 10) เวสสันดรชาดก พบหลักธรรมเรื่องมหาทาน มีการสละพระโอรสและพระธิดาเป็นบุตรทาน เป็นต้น หลักธรรมทั้งหมดเป็นการสร้างจิตให้เป็นกุศลซึ่งจะพัฒนาไปสู่การบรรลุธรรมจนพ้นทุกข์ทั้งหมด (พระมหาปิยะ วิชชาปิโย (พฤษภาคม), 2565)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมหลักพุทธธรรมที่ปรากฏใน ทศชาติชาดก เป็นการนำแนวคิดการบำเพ็ญบารมี มาส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชน เพื่อสร้างความเอื้อเฟื้อและความสามัคคีในสังคม ส่งเสริมความสงบเรียบร้อยและลดความขัดแย้ง ช่วยปลูกฝังความพอเพียงการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล โดยส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และพัฒนาอย่างยั่งยืน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนให้หน่วยงานท้องถิ่นนำหลักธรรม เช่น ทาน ศีล ความเพียร และปัญญา เข้าไปใช้ในกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต 2) ภาครัฐควรส่งเสริมนโยบายการเรียนรู้หลักธรรมจากทศชาติชาดกผ่านโรงเรียน วัด หรือศูนย์วัฒนธรรมประจำชุมชน เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม 3) ควรจัดตั้งหรือสนับสนุนชุมชนต้นแบบที่ประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตและบริหารจัดการชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน เพื่อขยายผลและสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 1) การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม ในการพัฒนาชุมชน ชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี 2) การส่งเสริมหลักสังคหวัตถุ 4 ในการพัฒนาชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี 3) การบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนบ้านคู(ยาปี) ตำบลยาปี อำเภอนองจิก จังหวัดปัตตานี

เอกสารอ้างอิง

- กันยา วงศ์ชัยวัฒน์. (2560). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุหลังเกษียณอายุ. ใน *พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เดชา บุญมาสุข. (2559). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน. ใน *พุทธศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปฐมพงษ์ บูชาบุตร. (2564). ศึกษาวิเคราะห์สุนทรียธรรมในทศชาติชาดกของพระโพธิสัตว์ในคัมภีร์ขุททกนิกาย มหานิบาตชาดก. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเฉลิม ธีรปัญญา (ดีเลิศ). (2565). ศึกษาการพัฒนามนุษย์ตามหลักสัมมปปธาน 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2555). *พุทธธรรมฉบับประชาชน*. (พิมพ์ครั้งที่ 32). กรุงเทพฯ: มูลนิธิธรรมทาน.
- พระมหาปิยะ วิชชาปิโย (พฤกษวัน). (2565). การวิเคราะห์หลักธรรมในทศชาติชาดกที่ปรากฏบนจิตรกรรมฝาผนังพระอุโบสถ วัดสุวรรณาราม ราชวรวิหาร กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวินัย วิสุทธสาโร (เกษมสุข). การวิเคราะห์คุณค่าของหลักธรรมที่ปรากฏในมหาเวสสันดรชาดก. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุทัศน์ จารุณโม (เย็นใจ). (2560). วิเคราะห์การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิทยา ทองดี และสุรพล พรหมกุล. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักศีล 5 ของบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สมจิตร พยัคษา. (2561). ศึกษาการให้ทานเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของพุทธศาสนิกชนในอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.